

משרד המשפטים
לשכת השר
סניף 21507

מקום אל הורדת השפע העליון להאיר על הארץ ולדרים עליה. **ומאז נברא העולם שרתה שכינה במקום ההוא**, כי על כן שם הקריבו את קרבנם אדם ונח, ואברהם את יצחק בנו, והטעם כי הוא **מכוון כנגד בית המקדש של מעלה**. כמאמרם ז"ל (ירושלמי ברכות ד, ה) על 'מכון לשבתך' (שמות טו, יז) מכון לשבתך... ועל ידי כן הטיבו אשר דברו רבותינו ז"ל באומרים: כי הנכנס בבית המקדש של מטה מעלה עליו הקב"ה כאילו **נכנס בשל מעלה**, והכהן המקריב את עולת איש כאילו **מקריב בשל מעלה**. כי לסיבות הנזכרות בית המקדש העליון היה כיורד ומתלבש בבית המקדש של מטה בכל פרטיו, וכאילו **מקדש של מטה ושל מעלה יעמדו יחד**" (תורת משה).

לימד והורה בורא עולם, שעל ידי שיעשו דברים מסוימים ומוגדרים כפי שציווה, ויבנו אותם בדיוק באופן הראוי, הרי שבכך ימשיכו קדושה מבית המקדש העליון, שהוא מקור השפע המחיה והמקיים את הבריאה כולה. בעולם העליון יש בית מקדש ויש מזבח, שהם כלים וישויות רוחניות שהוכנו ונבראו כדי להעביר כוח לעולם החומר, וכשמחברים אותם לעולם שלמטה, העולם החומרי והגשמי, אזי יורד שפע גדול מאוד, הן רוחני והן גשמי. יסוד זה שמקדש של מטה מכוון כנגד מקדש של מעלה, מצוי באופן כמעט מפורש בתורה שבכתב, כפי שציין רש"י שלש פעמים: כשיעקב אבינו ישן, ראה בחלומו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, כשהתעורר נפעם ונפחד: "נִיָּכָא נִיָּאֲמַר מֶה נִזְכָּא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם" (בראשית כח, יז), פירש"י: "מקום תפלה לעלות תפלתם השמימה". ומדרשו שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה".

הרי, שמקום זה שכל התפילות עולות אליו מצוי בבית המקדש שהוא מכוון כנגד בית המקדש של מעלה. וכך גם פירש שלמה המלך בעת שחנך את בית המקדש. ואכן כתב בספר של"ה הק', שכל התפילות שמתפללים ברחבי תבל, אינן עולות ישירות לשמים, אלא זורמות כולן להר-הבית ומשם, ורק משם, עולות הן לשמים!

גם בשירת הים אמר משה רע"ה: "מִכּוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ ה' מִקְדָּשׁ ה' כּוֹנֵנִי וְדִיֶּךָ" (שמות טו, יז) פירש"י: "מקדש של מטה מכוון כנגד כסא של מעלה אשר פעלת". הסיבה שרש"י פירש כך, מפני שלפי פשוטו היה לו לומר 'מקום לשבתך', לכן דרש 'מכון' כמו מכוון בשתי ווי"ן, ומשתלב כאן הפירוש הפשוט עם הדרש, כלומר, מדוע המקום הזה הוא מקום מוכן לגילוי שכינה, בגין שהוא מכוון כנגד כסא של מעלה, כי ההשפעה יורדת ביושר מלמעלה למטה (דבק טוב, במ"ח, באר יצחק).

במקום השלישי שמצא זאת רש"י מרומז בכתוב: "וְלִהְיֶיךָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנֵיתִי" (שם, כג, כ), פירש"י: "ומדרשו אל המקום אשר הכינתי כבר מקומי ניכר כנגדו וזה א' מן המקראות שאומרים שבהמ"ק של מעלה מכוון כנגד בהמ"ק של מטה".

בגמרא במסכת מגילה (טז, ב) על הפסוק: "וְנִפְלַע עַל צְנָאֲרֵי בְנֵימִן אֲחִיו נִיָּכָד וּבְנֵימִן בָּכָה עַל צְנָאֲרֵיו" (בראשית מח, יד) שאלו: "כמה צוארין היו ליה לבנימין? אמר רבי אלעזר: בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב. ובנימין בכה על צואריו – בכה על משכן שילה שעתידין להיות בחלקו של יוסף ועתידין ליחרב".

הרי שבית המקדש נמשל ל'צוואר', וכך מצאנו גם בזה"ק: "כְּמִגְדָּל דְּנִיד צְנָאֲרֵי בְנֵי לְתַלְפִּיזוֹת" (שיה"ש ד, ד) 'צוארך' – דא בית מקדשא דלתתא וכו'. מה צואר כל תקונין דאיתתא ביה תליין, כך במקדשא כל תקונין דעלמא ביה תליין ושריין. והא אוקמוה דכתיב 'עַל צְנָאֲרֵנוּ נִכְדָּפְנוּ' (איכה ה, ה), על בית מקדשא דאיהו צואר ושפירו דכל עלמא נרדפנו".

ונלענ"ד לבאר, שהדימוי לצוואר הוא מפני, שהוא הצינור המחבר בין החלק התחתון של הגוף לחלק העליון. בין הכבד, ריאה לב, כבד וכדו', אברי הפעולה והתחזוקה של הגוף, לבין הראש משכן המוח – השכל – שהוא המנהיג של הגוף. כך גם בית המקדש מחבר עליונים – מקום ההנהגה – ותחתונים העולמות והיישיות המונהגות לדרגותיהן השונות.

והוא שחלם יעקב אע"ה, שראה מלאכי אלוקים עולים ואמר, שאין זה כי אם בית אלוקים, שהוא מקום חיבור שני חלקי הבריאה. המלאכים שעולים ויורדים, הם צינור השפע, הדו-צדדי. המעשים הטובים של בני אדם עולים, והתמורה הנוצרת על ידי מעשיהם יורדת כלפי מטה, ואלה הם המלאכים היורדים.

גם המזבח במקדש נמצא בדיוק מתחת המזבח של מעלה

הניסיון העשירי של אברהם אע"ה היה עקידת יצחק בנו. הוא מצטווה ללכת ולהקריבו, דווקא בארץ המוריה. ברם, ציון המקום המדויק לא נמסר לו מראש, נאמר לו רק, שהמקום יהיה "עַל אֶחָד הָהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהֶיךָ" (בראשית כב, ב). לאחר שלושת ימי הליכה, נגלה לו המקום הקדוש שאליו עלה לבדו עם יצחק עמו. לאחר שעקד את בנו מנע ממנו הבורא את הקרבתו, והוא הקריב איל במקומו. לאחר מכן, שמקום זה יהיה בעתיד מקום גילוי כבוד ה', אליו יגיעו בני אדם להראות אומר אאע"ה לפני הבורא "וְנִקְחָא אֲבָרְהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יִרְאֶה אֲשֶׁר יֵאמַר הַיּוֹם בָּרַךְ ה' יִרְאֶה" (שם כב, יד). אין

ברא תחילה את העולם הרוחני שמסומל במילה 'השמים', ולאחר מכן את העולם הגשמי, המסומל במילה 'הארץ' (עיי' רמב"ן, שם). אין אלה שני עולמות שונים, אלא שתי מהויות דומות, כשהעולם הגשמי הוא תעתיק של העולם הרוחני. וממילא, מול מיקומו של המזבח של מעלה, יועד להיות המזבח של מטה, ולכן מאותו מקום נבראה האדם, כדי שמשם תוכל לבוא כפרתו בעתיד.

כתב השל"ה הק' (תרומה):

"וכתיב (תהלים כ, ב): 'מִצִּיּוֹן מְכַלֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ הוֹפִיעַ'. **ומבית המקדש היו כל הצנורות נמשכות לכל הארצות כולם**, לשבעים משפחות כנגד שבעים שרים, ומירושלים היו נוטלין פרס, דכתיב (בראשית יב, ג): 'וַיִּבְרָכְהוּ בְּכָל מְשַׁפְּחַת הָאֲדָמָה'. ולפי שהיה שלמה יודע דרך המשכת השפע מירושלים לכל המקומות, אמר (קהלת ב, ה): 'עֲשִׂיתִי לִי גִנּוֹת וּפְרָדִיסִים וְנִטְעֵתִי בָהֶם עֵץ כָּל פְּרִי'. וכי אפשר במקום אחד שיצמחו כל מיני אילנות שבעולם, אלא היה יודע שלמה איזה גיד נמשך לכוש נטע בו פלפלין, וכן לכל צד וצד. והיינו דכתיב, מציון מכלל יופי א-להים הופיע, מציון משתיתו של עולם (נכ"כ הרמב"ן בהק' לתורה). ואם כן נמצאת השכינה משלחת הברכה כפי השיעור הראוי לכל הארצות מבית המקדש... **והדברים שרומז המקדש רומז גם כן המשכן כי משכן נקרא מקדש וסוד המשכן נשגב ונעלה מאוד**... נוכל להבין כי צורת המשכן כולה רומזת לצורת מעשה מרכבה עליונה כמו צורת האדם והתורה".

רבינו הרמב"ן הוסיף, שמסורת זו שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד הר המוריה, כנראה היתה ידועה גם לאומות העולם.

"ומלכי צדק מלך שלם היא ירושלים... כי מאז ידעו הגוים כי המקום ההוא מבוחר המקומות באמצע הישוב, או **שידעו מעלתו בקבלה שהוא מכוון כנגד בית המקדש של מעלה**" (בראשית יד, יח).

במקדש התרחשו והתקיימו תופעות על טבעיות

מאחר והמקדש כפי שראינו הוא חוליה המחברת את העולם הגשמי אל העולם הרוחני, הרי שמתקיימים בו, בו זמנית גם חוקי טבע וגם מציאות שמעל לטבע. המקום המקודש ביותר הוא כידוע, קודש הקודשים, אשר בו מוצב ארון העדות, מעליו הכרובים ובתוכם לוחות הברית. ובו היתה השראת שכינה ברמה הגבוהה ביותר, לכן נאסר על הכל להיכנס לשם ואף כהן גדול היה רשאי

שום רמז במקרא, למה היה עליו לבנות מזבח דווקא במקום זה. יתר על כן, בפרשת העקדה נאמר: "וַיִּבְנֶן שָׁם אֲבִרָהָם אֶת הַמִּזְבֵּחַ" (שם כב, ט), ואילו בשאר המקומות שבהם בנה אברהם מזבח, מוזכר באופן סתמי ללא ה' הידיעה, ונאמר בהם: "וַיִּבְנֶן שָׁם מִזְבֵּחַ" (שם יב, ז; יב, ח; יג, יח). וכיוצא בדוגמאות רבות במקרא. מכאן דקדקו חז"ל, **כי המזבח בהר המוריה היה ידוע עוד לפני זמנו של אברהם** (פרקי דר"א, פ"ל. ילק"ש, רמז קא ועוד). לפי מסורת חז"ל, (שם, ובב"ר לד, ט), עשרה דורות לפני אברהם אבינו, בנה נח את המזבח במקום ההוא, כש"כ: "וַיִּבְנֶן שָׁם מִזְבֵּחַ" (שם ח, כ). הרי שלאחר שיצא נח מן התיבה בהרי אררט, הלך דרך ארוכה מאוד עד הר-הבית, כדי לבנות שם מזבח ולהקריב קורבן תודה לה', על שהציל אותו ואת בני משפחתו מן המבול. גם כאן אין הסבר, למה טרח והלך דרך כל כך ארוכה, כדי לבנות מזבח.

"המזבח מקומו מכוון ביותר ואין

משנין אותו ממקומו לעולם... ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו **דוד ושלמה** המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו **אברהם** המזבח ועקד עליו יצחק והוא המקום שבנה בו **נח** כשיצא מן התיבה והוא המזבח שהקריב עליו **קין והבל**. ובו הקריב **אדם הראשון** כשנברא קרבן. **ומשם נברא**. אמרו חכמים אדם **ממקום כפרתו נברא**. מדות המזבח מכוונות הרבה, וצורתו ידועה איש מאיש... ואין להוסיף על מדתו ולא לגרוע ממנה. ושלשה נביאים עלו עמהם מן הגולה. אחד העיד להן על **מקום המזבח** וגו' " (רמב"ם, הל' בית הבחירה ב, ד-א).

הרמב"ם מספר לנו: "ומסורת ביד הכל", כלומר, בעוד שרבים מיסודות ההלכה וממסורות האגדה, במחלוקת הם נתונים, הרי שאמיתה זאת מוסכמת על הכל. השי"ת הטריח את נח ואת אברהם ללכת לאותו מקום מסוים, מפני שמהעפר של אותו מקום, נברא האדם, לכן מקום זה מסוגל לכפרתו. מאחר ולאברהם לא היתה מסורת היכן מקום זה, היה צריך הוא לגילוי מיוחד על מיקומו. ברם, יכולים אנו להמשיך ולשאול, למה דווקא על מקום זה ברא הקב"ה את האדם? ולמה דווקא מקום זה מסוגל לכפרתו? נזדקק שוב לדבריו של רבינו האלשיך הק' ז"ל:

"ועל כן אדם ממקום כפרתו נברא (בראשית רבה יד, ח) שהוא מזבח אשר שם נוכח **המזבח העליון**, כי שם יקריבו נפשות ובשל מטה קרבנות אשר הם לעומת גופן... והכהן המקריב את עולת איש כאילו **מקריב בשל מעלה**".

"בְּרִאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (א, א), כשברא הקב"ה את העולם,

להיכנס לשם, רק ביום הכיפורים לרגעים ספורים בלבד, וזאת רק לצורך עבודת הקטורת.

ארון העדות בקודש הקודשים תפס מקום והיה חסר משקל!

במעמד הר-סיני הגיע כלל ישראל לשיא האחדות 'כאיש אחד בלב אחד' (רש"י, שמות יד, י), וכשאמרו "נעשה ונשמע" התאחדו ישראל וקודשא בריך הוא (זוה"ק ח"ג עג, א), ובכך זכו לגילוי שכינה ויצאו ממסגרת חוקי החומר, השולטים בעולם הנבראים, אבל אינם שייכים בשום פנים ואופן לבורא כל עולמים. לכן הם היו במצב ששמעו "זכור" (שמות כ, ח) ו"שמור" (דברים ה, יב) בדיבור אחד, מה שבמדרגת העולם הזה אין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע (שבועות כ, ב). רואים את הנשמע ורואים את הנראה.

הרמב"ן כתב (ריש תרומה) שאותו כבוד של גילוי שכינה, שנגלה על הר-סיני במתן תורה, עבר לקודש הקודשים בין שני הכרובים ושם נקבע. כמו שאמר הקב"ה למשה: "וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדִבַּרְתִּי אִתָּךְ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים אֲשֶׁר עַל אֲרוֹן הָעֵדֻת אֵת כָּל אֲשֶׁר אֶצְוֶה אוֹתָךְ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות כה, כב). באותו ארון שכנו הלוחות שעליהם כתובים עשרת הדברות, שעליהם נאמר: "וְהִמָּקְתָּב מִקְתָּב אֶל־הֵימָּה הַזֶּה הַלְּחֹת הַלְּחֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, שֶׁעֲלֵיהֶם נֹאמַר: "וְהִלַּחֲתָ מִעֲשֶׂה אֶל־הֵימָּה הַזֶּה" (שם). על כן, ביחס לארון התגלתה **מציאות החורגת מכלל חוקי הטבע**: אמרו חז"ל כי שטח קודש קדשים היה עשרים אמה על עשרים אמה אבל הארון שהניחו שם היה רוחבו אמה וחצי והבדים מוטות שמשני צדדיו ומונחים לרוחבו היו עשר אמות לכל צד כלומר ביחד עשרים ואחת וחצי אמה רוחב הארון עם בדיו ושאלה כזו שאלו גם על הכרובים אשר פרישת כנפיהם היתה עשר אמות לכל צד בנוסף לעובי גוף הכרוב והא כיצד יכנס הארון עם בדיו לשטח שהיה אך ורק עשרים אמות והא כיצד יכנסו הכרובים עם כנפיהם לשטח שהיה אך ורק עשרים אמות אלא ענו חז"ל "מקום ארון וכרובים אינו מן המדה" (יומא כא, א בבא בתרא צט, א).

ואין הפירוש שהיה מתקטן הארון על ידי נס ולא שהיה מתרחב קודש הקודשים, כי שינוי כלשהו בשיעורם פוסל אותם, **אלא שהיו באותו מקום בבת אחת, שבתוך קודש קודשים** היו חפצים – הארון, הבדים והכרובים – הגדולים יותר מהחלל שבו הם נמצאים. כלומר, שחוקי הטבע לא פעלו בקודש הקודשים, ארון הברית היה נקודת חיבור של הרוחני והגשמי. מחד, דבר נראה ומורגש על ידי החושים ומאידך, חפץ שאינו תופס מקום כלל וכלל.

לא רק מקום לא תפס הארון, אלא אף משקל לא הורגש, הלוא, הארון היה כבד מאוד, הן מחמת כפורת הזהב הגדולה והעבה

שהיתה לו, והן מחמת לוחות האבן, כך שבשום פנים ואופן לא מובן, כיצד ארבעה אנשים נשאו את הארון. אבל הלוא ידועים דברי חז"ל: "נשא ארון את נושאו" (סוטה לה, א). כלומר, שלא בני האדם נשאו את הארון, אלא אוחזי בדי הארון הרגישו שהם מרחפים באוויר, תופעה על טבעית לחלוטין, שחפץ מסוים יגביה חפץ אחר!

אחד מספריו הפחות מפורסמים של רבנו הרמ"א זצ"ל הוא הספר "תורת העולה", ספר זה עוסק כולו בסודות המשכן, כליו, והקרבתו שהוקרבו על מזבח. הוא מצביע על ההקבלה שביניהם לבין מבנה היקום עצמו, ומבנה גוף האדם. הקבלה המדויקת להפליא. שם הוא מבאר, שמכיוון **שהארון הוא כנגד הנשמה** האלוקית השוכנת במוח, אפשר למצוא דמיון רב בין השניים. והוא מוסיף (ח"א, פכ"ה): "ולפי זה יתבאר לך טעם מדרשם ז"ל, מקום הארון אינו המידה, והכרובים – בנס היו עומדים. ובסוטה (לה, א): כשעברו ישראל את הירדן, נשא הארון את נושאו.

והטעם מבואר, כי **כמו שנפשו של האדם אינו מן המידה של הגוף**, ובנס הוא נקשר, הכוח השכלי בכוח החומרי. כן היה העניין בארון ובכרובים. וכמו שהנשמה נושא את נושאו שהוא הגוף, ולולי הנפש אין שום תנועה וחיות בגוף, ואף על פי כן הגוף נושא את הנפש במקרה, כי ידוע כשאדם הולך ממקום למקום, גם נפשו נעתקת עמו, כן היה הדבר בארון, והוא מבואר.

למדנו אפוא, שהמקדש היה השלמת העולם, הוא בבחינת נשמה של כל עולם החומר. ידועים דברי הרמב"ן שספר שמות נקרא "ספר הגאולה" ולמרות, שהגאולה בפועל נגמרה לאחר יציאת מצרים, צירפה התורה לספר גם את בניית המשכן מפני, שרק לאחר שהוא נבנה והיתה בו השראת שכינה, נקראו ישראל "גאולים". כי תכלית גאולת ישראל היתה, להוריד את השכינה ולהשרותה בעולם הזה.

בכך יובנו דברי הגר"א שפירש בספר משלי את הפסוק:

"מִי הֵקִים כָּל אֲפִסֵּי אֶרֶץ"

(משלי ל, ד), "הוא נגד הקמת המשכן שהקים משה בעצמו. וכידוע מאמרם בזוהר (ב, רמ): **כשהוקם המשכן הוקמו כל העולמות עליונים ותחתונים**, וזהו – ש'הקים כל אפסי ארץ'."

ראינו אפוא, שלקדושה הנוראה של קודש הקודשים היתה השפעה שנראתה בעליל, על המציאות החומרית.

הקדושה שהיא בדרגה אחת נמוכה יותר מקדושת קה"ק היא קדושת המקדש. הבה נתבונן את שהתרחש שם, וניווכח לדעת, שגם שם נתנה הקדושה את אותותיה, בכך שהמציאות הטבעית ששררה מחוץ לכותלי בית המקדש, לא השפיעה עליה. כמו שאמרה המשנה במסכת אבות:

"עֲשֵׂה נָסִים נֶעֱשׂוּ
לְאַבוֹתֵינוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. לֹא
הִפִּילָה אֱשֶׁה מִרִּיחַ בְּשֵׁר הַקִּדְשׁ,
וְלֹא הִסְרִית בְּשֵׁר הַקִּדְשׁ מֵעוֹלָם,
וְלֹא נִרְאָה זָבוּב בְּבֵית הַמִּטְבָּחִים,
וְלֹא אָרַע קָרִי לְכַהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם
הַכְּפוּרִים, וְלֹא כָבוּ גִשְׁמִים אֲשֶׁ
שָׁל עֲצֵי הַמַּעֲרֶכֶה, וְלֹא נִצְחָה
הָרוּחַ אֶת עַמּוּד הָעֵשָׂן, וְלֹא נִמְצָא
פָּסוּל בְּעֶמֶר וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם
הַפָּנִים, עוֹמְדִים צָפוּפִים
וּמִשְׁתַּחֲוִים רְנָחִים, וְלֹא הִזִּיק
נָחֹשׁ וְעֶקֶב בִּירוּשָׁלַיִם מֵעוֹלָם,
וְלֹא אָמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ צֵר לִי
הַמָּקוֹם שֶׁאֵלֶּיךָ בִּירוּשָׁלַיִם" (ה,ה).

לדוגמא: "וְלֹא נִצְחָה הָרוּחַ אֶת עַמּוּד
הָעֵשָׂן", בכל ארץ ישראל, בעיר ירושלים ואף
בהר-הבית, יכלה לנשב רוח חזקה, סער וסופה
ואילו, העשן שעלה מעל גבי המזבח לא זו
כמלוא הנימה, ניצב בקו ישר ומתמר כלפי
מעלה!

העזרה ובה המזבח קדושתה פחותה מזו
של קודש הקודשים, אבל עדיין נשגבה היא עד
מאוד, וטמאים אינם רשאים להיכנס אליה.
והנה מוצאים אנו, שוב אותה תופעה של
מציאות על-טבעית, היא תוצאה של היותה
קשורה לעולמות עליונים.

ההעזרה שלפני ביהמ"ק – התרחבה פי כמה בניגוד לחוקי החומר

ביום הכיפורים, התאספו המוני בית
ישראל בהר-הבית, כדי לראות את העבודה של
הכהן הגדול. העזרה התמלאה עד כדי כך
שכולם עמדו צפופים. כשכל העם היו שומעים
את הכה"ג מוציא את השם המפורש בקדושה
ובטהרה, היו כולם כורעים ומשתחוים
ומודים ונופלים על פניהם. והנה, הלוא כולנו
יודעים, כשאנו עומדים בתוך קהל סמוכים
וצפופים זה לזה, אין באפשרותנו אף להתכופף
ולהרים חפץ שנפל מידינו, על אחת כמה וכמה,
שאין לנו שום אפשרות לכרוע ולהשתחוות,
ודאי וודאי, לא לבצע נפילת אפים,
שמשמעותה, השתטחות האדם על הרצפה,
בפשוט ידיים ורגליים. שאז הוא תופס מקום
פי ארבע או חמש, מאשר כשהוא עומד זקוף,
זאת בהתאם לגופו. כשכולם עומדים צפופים,
הם תופסים על הרצפה מקום שווה, אבל
כשמשתטחים על הרצפה, אדם גבוה תופס
הרבה יותר מקום מאדם נמוך. והנה התבאר,
שלא זו בלבד שיכלו לעשות נפילת אפים, אלא
בין אדם לרעהו היה מרחק של ארבע אמות,
כדי שלא ישמעו זה את זה, בעת אומרם את
הוידוי. ברור, ש'האלסטיות' – כושר
ההתמתחות – שנגלתה כאן, היא בניגוד לכל
חוקי החומר המוכרים לנו, ולכן עובדה זו
נמנתה בין עשרת הניסים שהיו בהר-הבית. גם
כאן ההסבר הוא בהתאם לנאמר לעיל, העזרה
של למטה קיבלה את כוחה הרוחני מהעזרה
של מעלה. רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל העמיק
וביאר (רוח חיים, שם) שכל זמן שעמדו בקומה

זקופה היו מעיקים זה את זה ולחוצים זה
לזה. ברם, על ידי ההשתחויה וההכנעה היו
עוברים מעבר לגבולות הצרים של עצמם
ומתחברים אל אין סוף ונכללים בו, על ידי כך
הם הופכים ליישות רוחנית מוחלטת,
המאצילה את מהותה למקום הרוחני, ובכך כל
כולה של העזרה הופך למציאות רוחנית שאין

לה את 'מגבלות המקום'.
ומצאנו שהתייחס לזה רבינו משה
האלשיך זצ"ל:

"הוא יתברך נדר להשפיע
קדושה בארץ שהוא איכות בית
המקדש של מעלה שיורידנו ארץ
בבית המקדש של מטה, שהוא
המקום המכיל וסובל את כל עם
בני ישראל העצומים ורבים כפלי
כפלים כיוצאי מצרים, והיו
עומדים צפופים ומשתחוים
רווחים, ועל ידי כן לא נפלאה
השראת שכינה בבית המקדש של
מטה, כי שם ביתו יתברך העליון
והוא כיושב בשני עולמים כאחת"
(תורת משה, שם).

קדושת ירושלים גרמה להנהגה ניסית

קדושת ירושלים פחותה מזו של הר
הבית, אבל עדיין גדולה משל יתר ארץ ישראל,
ולכן רק בה מותר לאכול קודשים קלים
ומעשר שני וטמאים משתלחים ממנה. והנה,
נוכחים אנו לדעת, שגם בה שררה מציאות
ניסית, כפי שראינו במשנה:

"וְלֹא אָמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ צֵר לִי הַמָּקוֹם
שֶׁאֵלֶּיךָ בִּירוּשָׁלַיִם" (אבות ה,ה), ופירש רע"ב:
"ועל העולים לרגל אמר. שלא היה אחד מהם
מיצר כשהיה לן בירושלים מחמת דוחק
המקום". פירוש, בשלושת הרגלים באו כל
ישראל לירושלים, כולל רבים שבאו מחו"ל.
וראה זה פלא, בתוך אותה עיר לא גדולה,
מוקפת חומה, היה מקום לכל כמות אנשים
שבאה. לא זו בלבד, אלא שהיה להם מקום
ברוח, כך שאפילו לא התלוננו שהמקום צר.
הדגשתי, שלעיר היתה חומה, מכיוון שקדושת
ירושלים תקיפה רק בשטח המוקף חומה, רק
שם מותר לאכול מעשר שני, קורבן פסח
וקודשים קלים. והנה, בתלמוד מסופר (פסחים
סד, ב), שבתקופת הבית השני ביקש המלך
אגריפס, לדעת את מספר האנשים שמגיעים
לירושלים בחג הפסח.

"פעם אחת ביקש אגריפס המלך
ליתן עיניו באוכלוסי ישראל אמר
ליה לכהן גדול תן עיניך בפסחים
נטל כוליא מכל אחד ונמצאו שם
ששים ריבוא זוגי כליות כפלים
כיוצאי מצרים. חוץ מטמא ושהיה
בדרך רחוקה. ואין לך כל פסח
ופסח שלא נמנו עליו יותר
מעשרה בני אדם".

לצורך כך, הורה לכהנים, להסיר מכל
טלה כליה אחת. לאחר הקרבת קורבן הפסח,
נמצא, שהוקרבו מיליון ומאתיים אלף טלאים.

ואחר וכל טלה מיועד למשפחה שלימה, כשמספר הנפשות המינימאלי הוא עשר, הרי שמספר אוכלי קורבן הפסח בכל שנה, היה שנים עשר מיליון איש לפחות. ואם נוסיף לכך את הטמאים והטמאות, המנועים מלהקריב קורבן פסח, הרי שמספר הנמצאים בעיר עוד יגדל. כל אותו קהל גדול היה בליל הפסח בתוך חומות ירושלים.

האם השכל האנושי יכול לתפוס, שעיר כל כך קטנה, יכולה להכיל מספר כה רב של אנשים? ובל נשכח, שקורבן פסח חייב להאכל דווקא בתוך בית ולא ברחוב או בשטח ציבורי פתוח. נוסיף לכך נתון נוסף, אכילת המצה בפסח מתבצעת כשאנשים **מסובים** על גבי מיטה כר וכסת. הווי אומר, שהם תופסים שטח רב יותר מאשר אילו אכלו במצב של עמידה או ישיבה. נשאלת השאלה, כיצד התרחשה תופעה זו הנוגדת את כל חוקי הטבע המוכרים לנו. הסברו של האלשיך הק' הוא:

"כי ירושלים של מטה מכוון כנגד ירושלים של מעלה, כי על כן לא אמר אדם לחבירו 'צר לי המקום בירושלים' (אבות ה, ה), ועל כן היתה מכילה כמה אוכלוסים כמפורסם רבויים בדברי רבותינו ז"ל" (תורת משה, שם).

כלומר, מפני שבעולם הרוחני העליון אין שולטים חוקי הטבע, ומאחר וכל המושג של **'מקום'**, שייך רק בעולם החומר, שבו במקום שמונח דבר אחד, לא יכול להיות מונח דבר אחר. כל דבר שקיים בעולם החומר, הוא בעל נפח, ובמקום אחד לא יכולים להיות בו זמנית שני נפחים שונים. אבל, בעולם הרוח, אין מושג של **'מקום'**, ולכן, באותו מקום שנמצאת בו מציאות גשמית-חומרית, יתכן שתהיה בו גם מציאות רוחנית. לכן, גופו של האדם מכיל בו זמנית, גם גוף וגם נשמה. כשאדם ישן עיקר נשמתו יוצאת מן הגוף, מבלי שגופו יתגדל! מפני שישויות רוחניות אינה תופסת מקום. ברגע ש'ירושלים של מטה' מקבלת את כוחה מ'ירושלים של מעלה', הרי שחלים עליה החוקים של העולם הרוחני העליון, אשר אין לו מגבלה של שטח ושל נפח.

ארץ ישראל מתרחבת ומצטמקת בהתאם למספר בני ישראל הגרים בה

ארץ ישראל נקראת ארץ הקודש ואפילו בפי הגויים היא מכונה בשם זה "הולילנד". הרמב"ן האריך בפירושו, שכל ארצות תבל נתונות תחת שלטונם של שבעים שרים, אבל ארץ ישראל נתונה תחת שליטתו הבלעדית של ב"ע, ולא של שום שר. גם עמי תבל הקדומים, מוכיח הרמב"ן, ידעו את סגולותיה הרוחניות של הארץ. רבי יהודה הלוי ז"ל (כוזרי ב, יד) כתב, שהריב בין קין והבל היה מי יקבל את ארץ ישראל, וכך בהמשך בין ישמעאל ליצחק. וזו גם הסיבה, שיעקב לקח את הבכורה כדי לקבל את ארץ ישראל. ואין הנבואה נמצאת, אלא בארץ ישראל, וזו הסיבה שהקב"ה ציווה את

אברהם ללכת לארץ ישראל, כדי שיוכל להיות תמיד בדרגת נבואה. לאור הדברים האמורים לעיל, שלישויות רוחנית יש גם חוקים החורגים מגדר הטבע, נבין את מה שלימדו אותו חז"ל אודות מעלתה של ארץ ישראל.

"אמר ליה [רבי חנינא] 'ארץ צבי' כתיב בה מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רוחא [מתגדלת] ובזמן שאין יושבין עליה גמדה [מתקטנת]" (גיטין נז, א).

כלומר, שארץ ישראל בזמן שבניה נמצאים עליה, היא גדלה כפי הצורך. לעומת זאת, בשעה שבניה עוזבים אותה, היא מצטמקת. תופעה 'אלסטית' – התגמשות כגון זו לא נמצאת באף מקום בעולם.

וביאר דבר זה רבינו משה זצ"ל, בעל חתם סופר בפירושו לתורה:

"כי מטבע ארץ הקדושה לסבול המועט את המרובה... ובזה יובן מה שאמר לו ה' אחרי הפרד לוט מעמו 'שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם וגו' ושמתי את זרעך כעפר הארץ וגו' , רוצה לומר דבר פלא כי מן המקום אשר אתה שם תראה צפונה וגו' והמקום אשר אתה רואה בעיניך שהוא מעט מזער שליטת עיני האדם, ובכל זאת מקום קטן כזה יספיק לבניך ואם יהיו כעפר הארץ לרוב מכל מקום יספיק מעט קרקע מרוב קדושתם" (חת"ס לך לך, ד"ה כי).

הרי לפנינו, שהקב"ה כבר בישר לאברהם את תכונתה המופלאה של הארץ, שאין לה אח ורע בכל כדור הארץ. שיש לה כושר קליטה בלתי מוגבל.

ומצאנו בדברי רבינו המהר"ל ז"ל הדגשת עומק הדברים:

"והנה ידוע כי ארץ ישראל היא מקום היכל מלכו של עולם ולכך נקרא ארץ הצבי כי אין מקום מוגבל באורך ורוחב כמו שאר מדינות, שהרי לפי קדושת א"י ולפי קדושת העם היושב בה כך היא ארכה ורחבה... והטעם כי זיו השכינה למטה כך הוא התרחבות א"י שהיא בית מלונו ית'. ולעתיד לבוא שתתפשט הקדושה בארץ אז נאמר (ישעיה נד, ב) 'הַקְּדִיבִי מְקוֹם אֶהְיֶה וְכוּ'. וכן בעת שישראל היו חוטאים... ועל ידי זה גרמו סלוק השכינה מארץ הקודש וכיון שגלה השכינה משם לעומתו נתקצרה הארץ" (נר מצוה).

הכופרים אינם מסוגלים להאמין שבארץ ישראל גרו אנשים רבים

אכן הן מתוך המסופר בספרי הנביאים, בתלמוד, במדרשים ובספריו של יוספוס

מספור. אין בקשתנו עבור צרכינו האישיים ולא עבור גאוותינו הלאומית, אלא אך ורק, למען כבודו יתברך. שהרי כל תכלית יצירת עם ישראל בעולם היא למען שמו יתברך, כש"כ: "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶּת כְּהֹנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ" (שמות יט, ו).

בניו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים

כאן המקום לספר אנקדוטה מעניינת אירעה בשנת תר"פ, כאשר מונה על ידי הממשלה הבריטית 'נציב עליון' של פלשתינה. הוא היה יהודי ועל כן ביקש, לאחר מינויו, להיפגש עם רבה של ירושלים, מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל. באותה העת רבי יוסף חיים התגורר בדירה קטנה ועלובה בבתי מחסה בעיר העתיקה.

תלמידיו ומקורביו הציעו לו שיחליף את דירתו בדירה מכובדת לצורך המפגש החשוב עם 'הנציב העליון', אולם רבי יוסף חיים סירב להצעה באומרו, שלא הוא ביקש להיפגש עם 'הנציב העליון', אלא דווקא 'הנציב העליון' הוא זה שביקש להיפגש עמו. והוסיף, שאם רוצים אפשר להחליף את מפת השולחן לכבודו של האורח החשוב...

ביום המיועד הגיע 'הנציב העליון' לביתו של רבי יוסף חיים, מלווה במשלחת חשובה. עם כניסתו לדירת הרב, שהיתה דירת מרתף חשוכה חציה מתחת לאדמה, שאל את הרב אם לא יכל למצוא מקום יותר עמוק באדמה להתגורר בו...

הרב לא השיב ישירות על השאלה, אלא בעדינות, הפנה את הנציב העליון לחלון, ופתח את הוילון. לעיניהם נשקף נוף הר הבית החרב ועליו בית התפילה המוסלמי. **כשדמעות נושרות מעיניו ומתגלגלות במורד לחיו, אמר הרב: כל זמן שאלוקי האהוב והיקר לי שוכן בחורבות, ביתי לא צריך להיות יותר טוב מכך...**

הרב שהיה לפניו רבה של ירושלים, הלוא הוא, הגאון האדר"ת זצ"ל, שהיה אדם צעיר, קיבל דירה שממנה ראו את כל הר-הבית כולל מקום המסגדים והערבים שמסתובבים שם. בכל פעם שהיה עובר ליד החלון, היה נאנח מכאב אודות כבוד שמים שמחולל על ידי אותם ישמעאלים. הוא אמר, שהוא מרגיש שחיו מתקצרים מיום ליום. לכן, לא עברו ימים רבים, והוא השיב את נשמתו לבוראו, מחמת אותו סבל שלא יכל לסובלו.

סיכום: בית המקדש של

מטה כוחו וחשיבותו מפני, שהוא מכוון כנגד בית המקדש של מעלה, ששם מקור ההנהגה וההשפעה של בורא עולם. במקומות הקדושה מתרחשת ההנהגה הניסית. השיא היה בקודש הקודשים, אבל היו גם ניסים בהר-הבית, ירושלים ובארץ ישראל.

פלביוס אנו למדים, שבארץ ישראל התגוררו מיליונים רבים. ההיסטוריונים, כדרכם הכפרנית, אינם מוכנים לקבל ספרים אלה מפני, שבארץ כל כך קטנה לא יכולים להיכנס כל כך הרבה אנשים, והיא אינה מסוגלת לגדל יבול, שיפרנס אוכלוסייה כל כך רבה. טענותיהם רק מוכיחות, שארץ ישראל היא ארץ ניסית, לכן בעבר היתה גדולה בהרבה, ולכן יכלו להיות בה עשרות מיליוני אנשים, ולמצוא פרנסתם ברווח ובשפע.

עקב פרעות הערבים כנגד היהודים בארץ ישראל, מינתה הממשלה הבריטית ועדת מומחים בראשות לורד פיל, שפרסמה את מסקנותיה ביולי 1937. על פיהם, אין מקום בארץ ישראל ליותר משש מאות אלף איש. והנה, היום כבר גרים כאן יותר מפי חמש עשרה. כל מי שנוסע ברחבי הארץ רואה, שרוב רובו של שטח עדין ריק, הן בגליל והן בנגב. כלומר, שהיא יכולה להכיל הרבה יותר אנשים. האין זה נס?!

בקום המדינה היו בארץ ישראל שש מאות אלף יהודים. שלוש שנים לאחר הקמתה של אותה מדינה קטנה וענייה, מוקפת אויבים ומאוימת בהשמדה, שילשה את מספר תושביה. הווי אומר, שהיא קלטה מספר אנשים כפול ממה שהיו. הבה נבחון, האם ארה"ב הגדולה והעשירה, החזקה והמבוססת, שמספר תושביה היום יותר משלוש מאות מיליון, היתה מסוגלת לקלוט תוך שלוש שנים, שש מאות מיליון תושבים?! הלוא אפילו, אילו היו זורמים אליה בשלוש שנים, מאה מיליון איש, היא היתה קורסת לחלוטין. אם כן, הלוא רואים בחוש שזאת ארץ שהמועט מכיל את המרובה.

שישים שנה לאחר מכן, הגיע מספר היהודים לשישה מיליון, כלומר פי עשר. האם יש לה אח ורע בתולדות האנושות, שמדינה גדלה בקצב כה גדול בזמן כה קצר?! האם יכול מישהו מהמדענים העוסק בתחום "מדעי החברה", לתת הסבר לתופעה כזאת?!

ארץ ישראל היא ארץ ה', בית המקדש הוא ביתו

הסיבה שאנו רוצים ושמחים לגור בארץ ישראל היא מפני, שזו ארץ הקודש ובה אפשר להגיע לדרגות רוחניות גבוהות. המשגית זצ"ל כתב במכתב, שמאז עלותו לארץ ישראל, השתנו אצלו כל התפילות והוא מרגיש את רוחניותה הנפלאה של הארץ. יתר שאת, מרגישים את אותה קדושה בירושלים, עיר הקודש. הסיבה שאנו אבלים על החורבן היא מפני, שבחטאינו גלינו מארצנו ואז, נטש אותנו, כביכול, בורא עולם. לכן, היה לגויים את הכוח להחרב את ביתו, כביכול.

בכל תפילותינו אנו מזכירים "וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב", "וְתַחֲזִיקָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים", "בְּיָה בֵיתְךָ בְּתַחֲלָה", וכך תפילות רבות